

УДК 94 (477) «1950-1960»

Микола Брегеда

ВПЛИВ РЕАБІЛІТАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ НА МАСОВІ РЕПРЕСІЇ У ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ ПІСЛЯ ХХ З'ЇЗДУ КПРС

ХХ з'їзд КПРС мав важливе значення для подальшого розвитку та демократизації суспільного життя в СРСР. Виступ М. Хрущова з доповіддю про культ особи був сміливим кроком політичного діяча. Зупинити розпочату реабілітацію, хоча вона йшла повільно та більшою мірою негласно, було неможливо. У таборах спалахували повстання ув'язнених. Комісії з реабілітації були завалені листами та проханнями про перегляд справ. Рано чи пізно правда про трагічні сторінки історії, про криваві злочини сталінізму мала бути сказаною. Не дивлячись на непослідовність, загальний підсумок з'їзду та його очищаючого фіналу був у вищій мірі позитивним. Він дозволив розрубати вузол, зав'язаний сталінськими репресіями: прискорився перегляд старих звинувачень і реабілітація прийняли масовий характер.

Проблематика реабілітації репресованих громадян є доволі актуальною та займає ключові позиції у вітчизняній історіографії. Однак, мусимо констатувати, що до кінця 1980-х рр. серйозною перешкодою для вивчення реабілітаційних процесів ставали існуючі ідеологічні настанови, жорсткі цензурні обмеження та заборони, недоступність архівних джерел. Питання реабілітації колишніх учасників націоналістичного підпілля вивчалися, розглядалися об'єктивно лише у зарубіжних публікаціях, які, переважно, ґрунтувалися на матеріалах періодики хрущовських часів і свідченнях очевидців. Вагому роль у розвитку історіографії за кордоном відіграли політичні емігранти та радянські правозахисники [1].

Ґрунтовні наукові дослідження проблем реабілітації, проведені вітчизняними вченими, починають з'являтися з початку 1990-х рр. Відбувається серйозне розширення джерельної бази за рахунок залучення до наукового обігу розсекречених архівних матеріалів. У переважній більшості праць реабілітація українських націоналістів розг-

лядається у контексті загального реабілітаційного процесу, а також як історія національно-визвольного руху [2].

Дана стаття присвячена реабілітації українських націоналістів після ХХ з'їзду КПРС. Використані нами матеріали дають можливість визначити вплив цього процесу на суспільно-політичне життя у західноукраїнському регіоні. У радянській історіографії стосовно діяльності українських націоналістів давалося однозначно негативне трактування. У наш час існує неоднозначне ставлення до них: у наукових колах тривають дискусії й остаточної крапка ще не поставлена. Спробуємо об'єктивно та виважено підійти до висвітлення поставленої нами проблеми.

Потрібно зазначити, що відносно більшості колишніх учасників націоналістичного підпілля відновлення справедливості мало не юридичний, а політичний характер. Репресії щодо вказаних осіб базувалися на таких юридично невизначених категоріях як «контрреволюція», «ворог народу», «куркуль», «соціально ворожий елемент» тощо, а питання про формальне висунення звинувачення у конкретному злочині взагалі не порушувалося. Як слушно зауважує відомий правознавець Б. Безлепкін, способом відновлення соціальної справедливості у подібних випадках могло бути тільки офіційне засудження самої політичної лінії, що визначила масові репресії сталінської доби і, як наслідок цього, засудження – відміна нормативних актів, на підставі яких приймалися каральні заходи (якщо такі нормативні акти мали місце), й оголошення всіх постраждалих невинними (ніяких звинувачень їм не висувалося), а жертвами свавілля (політична реабілітація) [3].

У нашому випадку як юридична, так і політична реабілітація українських націоналістів мали непослідовний та обмежений характер і супроводжувалися дискримінаційними заходами. Відносно незаконно ре-

пресованих практично не проводилася соціальна реабілітація, не кажучи вже про публічне виправдання.

Процес скасування обмежень щодо спецпоселення з колишніх учасників націоналістичного підпілля, необґрунтовано висланих сталінським керівництвом за політичними мотивами, активізувався після XX з'їзду КПРС. Як відомо, із 1944 по 1952 р. із території західних областей Української РСР було виселено на спецпоселення у віддалені райони Радянського Союзу 203662 чоловіки, у тому числі: учасників ОУН (оунівського підпілля), їх посібників і членів сімей – 182543; куркулів і членів їх сімей – 12135; єговістів, колишніх військовослужбовців армії Андерса й членів їх сімей – 8984 чоловіки [4]. Упродовж 1956-1961 рр. було прийнято низку нормативно-правових актів, які регулювали їх статус.

За постановою Ради Міністрів СРСР від 15 травня 1956 р. були звільнені зі спецпоселення члени сімей українських і білоруських націоналістів. Згідно Указу Президії Верховної Ради СРСР від 10 березня 1956 р. був відмінений Указ від 21 лютого 1948 р. «Про направлення особливо небезпечних державних злочинців після відбуття покарання в заслання на поселення у віддалені місцевості СРСР». Усього зі спецпоселення мало звільнитися близько 24 тисяч чоловік, які у роки правління Й. Сталіна були засуджені за націоналістичну діяльність у Західній Україні. До цих осіб застосовувалися паспортні обмеження, їм заборонялося проживати у режимних місцевостях [5]. Такими в УРСР на той час були міста: Київ, Харків, Одеса, Севастополь і прикордонні села Волинської, Львівської, Дрогобицької, Закарпатської, Станіславської та Чернівецької областей [6].

Станом на 15 жовтня 1956 р. на територію західних областей УРСР повернулося з місць ув'язнення, виселення та спецпоселення 49116 чоловік, раніше засуджених за контрреволюційні злочини. Із числа повернутих проживали: в обласних центрах – 1324, у містах обласного підпорядкування та районних центрах – 3991 чоловік, решта – у сільській місцевості [7].

Республіканське керівництво сприйняло цей процес дуже болісно, вбачаючи загрозу

посилення національно-визвольного руху в західноукраїнському регіоні. Із цього приводу в доповіді першого секретаря ЦК КПУ М. Підгорного на адресу ЦК КПРС від 25 вересня 1956 р. говорилося: «Повернення в західні області колишніх учасників націоналістичних організацій із місць ув'язнення небажано з мотивів політичного характеру, оскільки у цих областях республіки основні ланки організованого підпілля й озброєних банд ОУН були розгромлені тільки у 1951 р., а остаточно ліквідовані в кінці 1955 р. Розгрому оунівського підпілля сприяло здійснення колективізації сільськогосподарства, яка була завершена у 1949-1950 рр. Однак колгоспи за ці 5-6 років ще не встигли достатньо зміцнити, а особливо у тих селах, які більше за все були вражені проявами націоналізму» [8].

Зазначимо також, що керівні органи у Західній Україні виявилися неспроможними працевлаштувати та забезпечити житлом українських націоналістів, котрі поверталися з місць ув'язнення та спецпоселення. У будинках, що раніше належали їм, були розміщені переселенці з Польщі, Чехословаччини, представники партійно-колгоспного активу, а також низка адміністративних і культурно-освітніх установ: сільради, правління колгоспів, лікарні, школи, бібліотеки, дитячі ясла тощо. Крім того, значна частина будинків була знесена та перевезена при переселенні колгоспників західних областей в інші області республіки [9].

Наприклад із села Туринка Велико-Мостівського району Львівської області виселили 63 сім'ї оунівців, у яких конфіскували 52 будинки, худобу та сільгоспінвентар. Із конфіскованих будинків: 27 – продали установам та окремим громадянам району, які ці будинки розібрали та вивезли з села; 9 – передали переселенцям з Польщі; у 6 будинках були розміщені лікарня, дитячі ясла та бібліотека; 4 – продали колгоспникам, 2 – колгоспу; і лише в 4-х будинках проживали родичі виселених [10].

Перебуваючи у безвихідній ситуації, деякі особи, що повернулися з ув'язнення та спецпоселення, самовільно або у судовому порядку повертали раніше належні їм житлові й інші приміщення. Такі дії, безумовно, викликали значний суспільний резонанс,

привертали увагу громадськості, а у колгоспників, які проживали у будинках виселених, виявлялися певні побоювання та невпевненість [11].

Зокрема у Ходорівському районі Дрогобицької області було зафіксовано до 20 випадків, коли прибулі з місць відбуття покарання самовільно або через суди забрали будинки, в яких розміщувалися медпункти, бібліотеки, сільради, правління колгоспів тощо [12]. Після повернення зі спецпоселення у село Ордів Радехівського району Львівської області «бандпосібник» В. Зінчук, у будинку якого проживав переселенець із Польщі П. Рибак, вимагав, щоб він звільнив указаний будинок [13]. Крім того, деякі спецпоселенці писали листи колгоспникам, в яких вимагали звільнити їх будинки тому, що вони зняті з обліку спецпоселення та незабаром прибудуть у село [14].

У зв'язку з цим, повернення колишніх учасників націоналістичного підпілля з місць відбуття покарання частиною місцевого населення, особливо колгоспним, радянським, партійним активом та особами, які брали участь у боротьбі з оунівцями, зустрічалося негативно. Нерідко висловлювалися пропозиції про заборону повернення націоналістів. Наприклад у селі Коршовець Волинської області колгоспник А. Фальфушинський у бесіді з односельцями заявив: «Непотрібно було багатьох відпускати з ув'язнення, оскільки ці люди, переважно вороже налаштовані до радянської влади, чинять тільки безлади в селі. Вони висловлюють настрої, що не буде колгоспів і радянської влади» [15]. Колгоспниця села Скварява Львівської області А. Шура стосовно прибулого колишнього оунівця Д. Кузьми заявила: «Таких як Кузьма взагалі потрібно б тримати у тюрмі. А якщо випустили, то нехай живе десь на сході» [16].

Поряд з цим траплялися окремі випадки, коли певна частина місцевого населення зустрічала осіб, що повернулися з місць ув'язнення та спецпоселення, як страждальців, оточувала їх увагою і турботою, надавала матеріальну допомогу. Так у село Самолусківці Тернопільської області повернувся з ув'язнення колишній уніатський священник Дуплавий. Односельці влаштува-

ли йому зустріч із почесними, купили для нього одяг, ризу й інші речі. Після прибуття він ніде не працював і нелегально відправляв релігійні обряди [17]. У село Чернятин Станіславської області повернулася колишня станична ОУН цього села Бондарчук, якій місцеві мешканці впродовж двох місяців щоденно постачали курей, яйця, молоко, овочі, хліб та інші продукти [18].

У вищого політичного керівництва республіки викликало занепокоєння те, що прибулі в західні області з місць ув'язнення та спецпоселення: висловлювали свої попередні націоналістичні переконання; вели антиколгоспну пропаганду; виявляли тенденції до групування з метою відновлення антирадянської діяльності; підтримували контакт з українськими націоналістами, які перебували у таборах; встановлювали зв'язок з націоналістично налаштованими особами у містах і селах, а також нерідко тероризували представників радянського активу, особливо тих, що брали участь у боротьбі з ними та виступали свідками в їх справах [19].

Наприклад колишній учасник молодіжної ОУН у середній школі П. Стечак, який повернувся у село Пуків Станіславської області, у бесіді з односельцями заявив: «Мене називають бандитом. Я революціонер і стою за свою ідею. Це буде тривати до того часу, поки моя ідея не закріпиться як влада» [20]. Достроково звільнений з місць позбавлення волі оунівець Моор, що працював на Львівському автобусному заводі, намагався зірвати підписку на державну позику. У ході розмови з начальником цеху та секретарем партбюро з приводу цього вчинку Моор заявив, що українські націоналісти ні в чому не винні, вони боролися за «вільну Україну». Новий радянський уряд це зрозумів і тому їх відпустили з ув'язнення [21].

Після звільнення до західноукраїнського регіону почали повертатися уніатські священники, які відмовилися від «возз'єднання» з православною церквою у 1946-1949 рр., коли була проведена ліквідація Української греко-католицької церкви та були репресовані сталінським режимом. На 1 вересня 1956 р. з місць відбуття покарання повернулися 285 із 344 репресованих уніатських

священиків [22]. Схвалюючи десталінізаційні заходи хрущовського керівництва, вони стали провадити активну релігійну пропаганду, що мала великий вплив на широкі прошарки населення. Однак владні структури не підтримували прагнення греко-католицького духовенства та робили рішучі кроки, спрямовані на недопущення поширення уніатства.

Для чіткого регулювання повернення до Західної України колишніх ув'язнених і спецпоселенців 9 листопада 1956 р. було прийнято Указ Президії Верховної Ради УРСР, згідно з яким керівникам та активним учасникам українського націоналістичного підпілля заборонялося повертатися у західні області УРСР. Установлювалося, що за самовільне повернення порушники, підлягатимуть за вироком суду заслання терміном до 5 років [23].

До кінця осені 1956 р. з 60 тисяч звільнених осіб, що прибули до західного регіону, понад 6 тисяч вибули: біля 600 осіб повернулося до місць відбуття покарання, понад 5 тисяч – самостійно виїхали до східних областей країни та близько 400 – виїхали за оргнабором і в порядку переселення [24].

На початку 1957 р. у західних областях було створено відповідні комісії для розгляду матеріалів та організації роботи з переміщення осіб із числа колишніх оунівців та їх посібників, перебування яких у цій місцевості визнано небажаним. Також комісії розглядали пропозиції органів КДБ про додаткове опротестування частини рішень комісій Президії Верховної Ради СРСР про дострокове звільнення таких осіб, аби повернути їх в ув'язнення чи на заслання [25].

При проведенні заходів з переміщення колишніх оунівців та їх посібників частина з них сприятливо ставилася до цього. Наприклад прибулий із місць ув'язнення до села Хитрейки Львівської області П. Клуб у бесіді з приводу переселення заявив: «Я і сам збирався виїхати, бо якщо неприємність трапиться на селі, зразу будуть говорити, що це роблять колишні бандити» [26].

Але у переважній більшості випадків спостерігалася негативна реакція. Так, в особистій бесіді з уповноваженим по оргнабору в Дрогобицькій області, колишній учасник оунівського підпілля І. Кузан зая-

вив: «Я свій термін відбув, звільнений з ув'язнення і маю право жити там, де мені здумається. Тому я нікуди не поїду. Якщо Ви маєте таке право, то арештовуйте мене, судіть і везіть туди, де я був, чи куди загодно. Добровільно я нікуди не поїду. Більше мене по цьому питанню не викликайте, бо я з'являтися не буду» [27].

Агент УКДБ у Рівненській області «ТАМАРА» 12 лютого 1957 р. повідомляв: «У Березне з ув'язнення повернувся Черних Олександр, працює десь столяром. Після того як йому наказали виїхати, він заявляє: "За що знову терпіти? Москва відпустила, а місцеві органи зневажають і не дають місця тут". Він говорить, що хоче спокійно і чесно працювати. Організації якоїсь організувати не збирається, так само і його сестра Катерина говорить, що вона за ним слідкує, щоб Олександр нічого протиправного не казав і не робив. А щоб органи менше придивлялися до нього він вирішив одружитися...» [28].

Слід відзначити, що представники партійного та колгоспного активу схвально зустріли запровадження обмежувальної політики щодо колишніх учасників націоналістичного підпілля. Зокрема колгоспниця села Жукова Львівської області А. Новосядла сказала: «Правильно робить радянська влада, що пропонує колишнім бандитам виїхати за межі Західної України, а якщо вони не виїдуть, то можуть знову накоїти те, що вони коїли у 1944-1945 рр., їм тут не повинно бути місця» [29].

Водночас певна частина західноукраїнського населення не підтримувала дискримінаційних заходів відносно звільнених осіб, намагалася зрозуміти причини, що зумовили їх уведення. При цьому нерідко висловлювалися різноманітні здогади та припущення. Наприклад, мешканець міста Костопіль Рівненської області В. Ткач на адресу своєї сестри, яка проживала у Воркуті, писав: «...Ти запитуєш, чи прописують у нас тих, хто прийшов з ув'язнення. Повідомляю тобі, що ще до половини лютого (1957 р.) прописували, а потім заборонили прописувати тих, хто сидів за політику, запропонували виїхати з території Західної України. Чим це все викликано – не знаю, але думаю, що тут хтось винен, у нас іде розмова, ніби-

то у Степанському районі в одному клубі йшли комсомольські збори, у той час до клубу зайшло декілька озброєних чоловіків і змусили всіх комсомольців стати на коліна та молитися Богу, інші говорять, що десь під Корцем було зіткнення з бандою, в якій брали участь колишні політв'язні. Одним словом, багато різних розмов, а за їх правду поручитися важко, але, певно, часточка правди у цьому є...» [30].

Згідно з Указами Президії Верховної Ради СРСР від 28 березня, 19 травня і 2 серпня 1958 р. та від 7 січня 1960 р. з учасників і посібників націоналістичного підпілля, членів їх сімей і деяких інших категорій спецпоселенців знімалися обмеження по спецпоселенню та вони звільнялися з-під адміністративного нагляду в місцях поселення. Разом з тим згаданими указами їм заборонялося без дозволу відповідного облвиконкому повертатись у місця, звідки вони були виселені, а також указувалося, що зняття обмежень не тягне за собою повернення їм конфіскованого майна [31].

Проте місцеві органи влади на Західній Україні неналежним чином розглядали клопотання колишніх спецпоселенців. Зокрема, у вересні 1959 р. Львівський облвиконком констатував, що Івано-Франківський, Пустомитівський, Сокальський, Яворівський райвиконкоми неухважно та несвоєчасно розглядали ці заяви, огульно відхиляли їх. 12 жовтня 1959 р. було заборонено проживання групі колишніх спецпоселенців у Рава-Руському, Забузькому, Яворівському районах; 5 листопада облвиконком відмовив у проживанні у Львові 82 особам, Забузькому районі – 25 тощо [32].

Дуже часто виявлялося негативне ставлення місцевого партійного керівництва до звільнених оунівців, які прибували у західні області республіки. Красномовним був такий випадок. У травні 1958 р. в селі Рудники Заболотівського району Станіславської області, після прибуття з місць ув'язнення, колишній оунівець Жовтяк святкував весілля, на яке запросив голову сільради, секретаря парторганізації В. Вакалюка та голову колгоспу комуніста Марчука. Під час весільної ходи в ЗАГС соратники Жовтяка, які також повернулися з ув'язнення, співали націоналістичні пісні. Станіславський об-

ком партії виключив В. Вакалюка зі складу членів КППС за ідейно-політичну нестійкість і згоду з антирадянськими, націоналістичними виступами ворожих елементів і за те, що він, як секретар парторганізації, не попередив участь у цьому весіллі інших членів партії [33].

Оскільки переважну частину «контингенту», який перебував на спецпоселенні, зняли з обліку, у 1959 р. було ліквідовано IV спецвідділ МВС СРСР (створений навесні 1944 р., до осені 1954 р. називався відділом спецпоселень) [34]. На початку 1960-х рр., після звільнення колишніх керівників й активних учасників націоналістичного підпілля та збройних націоналістичних бандформувань, спецпоселенство було ліквідовано остаточно.

Таким чином, після XX з'їзду КППС зі спецпоселення було звільнено переважну більшість осіб, засуджених у період сталінського правління за націоналістичну діяльність у Західній Україні. Розпочався процес їх масового повернення до рідних місць. Це викликало негативну реакцію представників колгоспного, радянського, партійного активу й осіб, що брали участь у боротьбі з оунівцями. Поряд із цим частина місцевого населення співчувала прибулим і надавала їм усіляку підтримку. Керівні органи західних областей виявилися неспроможними забезпечити соціально-побутове та матеріальне облаштування громадян, які прибули з місць відбуття покарання. Невирішеність даної проблеми та посилення соціального протистояння у регіоні спонукали республіканське керівництво до введення обмежувально-дискримінаційних заходів щодо звільнених оунівців. Останнім заборонялося повертатися у західні області УРСР без дозволу відповідного облвиконкому. Крім того, до частини осіб, які вже повернулися до рідних місць, застосовувалося примусове виселення, а щодо деяких оунівців були скасовані рішення про дострокове звільнення з ув'язнення чи спецпоселення. Часткове згорання реабілітаційних заходів щодо колишніх учасників націоналістичного підпілля свідчило про їх обмежений і непослідовний характер.

Сподіваємося поставлена нами проблема буде розвинута у подальших наукових дос-

лідженнях. На наш погляд, в історіографії бракує детального статистичного аналізу реабілітаційного процесу в радянській Україні. Недостатньо уваги приділяється питанням соціальної та партійної реабілітації незаконно репресованих громадян. Крім того, інтерес викликають проблеми впливу процесу реабілітації на масові настрої українського населення та реінтеграції виправданих осіб у суспільстві.

ЛІТЕРАТУРА ТА ДЖЕРЕЛА:

1. Кравців Б. На багрянюму коні революції: До реабілітаційного процесу в УРСР / Б. Кравців. – Нью-Йорк: 1960; Мечник С. Від Сталіна до Горбачова / С. Мечник. – Нью-Йорк: 1990; Bilinsky Y. The Second Soviet Republic: The Ukraine after World War II / Y. Bilinsky. – New Brunswick: 1964; Krawchenko V. Social change and national consciousness in twentieth-century Ukraine / V. Krawchenko. – Oxford: 1987; Lewytzkij V. Politics and society in Soviet Ukraine. 1953-1980 / V. Lewytzkij. – Edmonton: 1984; Liberalization in the USSR: Facade or Reality? / Edited by D. Richard Little. – Lexington: 1968; Nahaylo V. Soviet disunion. A history of the nationalities problem in the USSR / V. Nahaylo, V. Svoboda. – London: 1990; Van Goudoever A. P. The Limits of Destalinization in the Soviet Union. Political Rehabilitations in the Soviet Union since Stalin / A. P. Van Goudoever. – L.; Sydney: 1986 та інші.
2. Баран В.К. Україна 1950-1960-х рр.: еволюція тоталітарної системи / В.К. Баран. – Львів: 1996; Гончарук Г.И. Расправа: украинское повстанчество в советских документах 1954-1964 гг.: В 2 ч.: монография / Г.И. Гончарук, А.Е. Нагайцев. – Одесса, 2006; Данилюк Ю.З. Опозиція в Україні: др. пол. 50-х – 80-ті рр. XX ст. / Ю.З. Данилюк, О.Г. Бажан. – К.: 2000; Кафарський В. Комунізм і український національно-визвольний рух / В. Кафарський. – Івано-Франківськ: 2002; Корнейко А.О. Суспільно-політичний розвиток України в 1953–1964 рр. (на матеріалах західних областей): дис... к.і.н. / А. О. Корнейко. – Львів: 1999; Русначенко А.М. Національно-визвольний рух в Україні: сер. 1950-х – поч. 1990-х рр. / А.М. Русначенко. – К.: 1998; Цокур С.Г. Реабілітація жертв політичних репресій в Україні у 1953-1964 рр.: дис... к.і.н. / С.Г. Цокур. – Запоріжжя: 2000 та інші.
3. Безлепкин Б.Т. Реабилитация необоснованно репрессированных граждан по делам прошлых лет / Б.Т. Безлепкин // Советское государство и право. – 1990. – № 3. – С.80.
4. Центральний державний архів громадських об'єднань України (далі – ЦДАГО України), ф.1, оп.24, спр.4749, арк.9.
5. Там само, спр.4306, арк.42.
6. Там само, арк.44.
7. Там само, спр.4307, арк.68.
8. Там само, спр.4297, арк.12.
9. Там само.
10. Там само, арк.17.
11. Там само, спр.4944, арк.39.
12. Там само, спр.4297, арк.112.
13. Там само, спр.4944, арк.40.
14. Там само.
15. Там само, спр.4297, арк.5.
16. Там само, спр.4531, арк.67.
17. Там само, спр.4307, арк.48.
18. Там само, арк.37.
19. Там само, спр.4297, арк.15.
20. Там само, спр.4307, арк.37.
21. Там само, спр.4297, арк.70.
22. Там само, арк.5.
23. Там само, спр.4087, арк.377.
24. Там само, оп.16, спр.77, арк.2.
25. Корнейко А. Процес десталінізації на західно-українських землях (1953-1964 рр.) / А. Корнейко // Науковий вісник ВДУ. Історія. – 1997. – № 2. – С.28.
26. ЦДАГО України, ф.1, оп.16, спр.77, арк.178.
27. Там само, оп.24, спр.4531, арк.71.
28. Там само, арк.62.
29. Там само, арк.68.
30. Там само, арк.60-61.
31. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України, ф.1, оп.21, спр.86, арк.70.
32. Баран В. Десталінізація в Україні: перша спроба / В. Баран // Сучасність. – 1995. – № 11. – С.115.
33. ЦДАГО України, ф.1, оп.24, спр.4931, арк.24-25.
34. Баран В. Десталінізація в Україні: перша спроба / В. Баран // Сучасність. – 1995. – № 11. – С.115.

Брегеда Микола *Вплив реабілітації українських націоналістів на масові репресії у Західній Україні після XX з'їзду КПРС*

У цій статті йдеться про реабілітацію українських націоналістів після XX з'їзду КПРС. Автор досліджує вплив процесу на суспільно-політичне життя західноукраїнського регіону. Критерій політичної лояльності був головним принципом, який визначав особливості реабілітації в Західній Україні: відмінності в масштабах і характері її проведення. Автор показує вибірковість реабілітаційних процесів та відзначає введення дискримінаційної політики восени 1956 року.

Ключові слова: ставлення, населення, суспільство, настрої, свідомість, вплив, десталінізація, амністія, реабілітація, репресії

Брегед Николай *Влияние реабилитации украинских националистов на массовые репрессии в Западной Украине после XX съезда КПСС*

В этой статье идётся о реабилитации украинских националистов после XX съезда КПСС. Автор исследует влияние процесса на общественно-политическую жизнь западноукраинского региона. Критерий политической лояльности был главным принципом, который определял особенности реабилитации в Западной Украине: отличия в масштабах и характере её проведения. Автор показывает выборочность реабилитационных процессов и отмечает введение дискриминационной политики осенью 1956 года.

Ключевые слова: отношение, население, общество, настроения, сознание, влияние, десталинизация, амнистия, реабилитация, репрессии

Bregeda Nicholas *Effect of rehabilitation of Ukrainian nationalists on the massive repression in Western Ukraine after the XXth CPSU Congress*

In this article the matter concerns the rehabilitation of Ukrainian nationalists after XXth CPSU Congress. The author research run of process had an influence on animation of the socially-political life of the West Ukraine region. Criterion of political loyalty, as a main principle of rehabilitation made some peculiarities of it in Western Ukraine: differences in scales and character of rehabilitation. The author shows selection of rehabilitation process and especially in the autumn 1956 in discriminating politic.

Keywords: attitude, population, society, moods, consciousness, influence, destalinization, amnesty, rehabilitation, reprisals

Рецензенти:

Михайлуца М.І., д.і.н., професор

Шитюк М.М., д.і.н., професор

Надійшла до редакції 27.02.2015 р.